

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra asijských studií

**Vliv japonské okupace na ekonomický vývoj Korejského
poloostrova po II. světové válce**

The impact of Japanese occupation on economic development on Korean
peninsula after the Second World War

Bakalářská diplomová práce

Kateřina Robová

Vedoucí práce: Martin Šturdík, M.A.

Olomouc 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vliv japonské okupace na ekonomický vývoj Korejského poloostrova po II. světové válce vypracovala samostatně a čerpala jsem jen ze zdrojů uvedených v seznamu literatury.

V Olomouci, dne

.....

podpis

ANOTACE

Typ závěrečné práce:	bakalářská
Název práce:	Vliv japonské okupace na ekonomický vývoj Korejského poloostrova po II. světové válce
Název práce v AJ:	The impact of Japanese occupation on economic development on Korean peninsula after the Second World War
Vysoká škola, fakulta, ústav:	Univerzita Palackého v Olomouci Filozofická fakulta Katedra asijských studií
Autor práce:	Kateřina Robová
Vedoucí práce:	Martin Šturdík, M.A.
Počet stran:	36
Počet znaků:	61 088
Počet zdrojů:	16

Abstrakt v ČJ:

Cílem práce je zjistit vliv, který měla japonská okupace na začátku dvacátého století na pozdější ekonomický vývoj Korejského poloostrova před rokem 1950. Je zaměřená především na změny v zemědělství, průmyslu, službách, vývozu, dovozu a vlastnictví podniků a také na rozdíly mezi oblastmi pod sovětským a západním, především americkým vlivem.

Abstrakt v AJ:

The aim of this thesis is to find out the impact that the Japanese occupation at the start of twentieth century had on economic development of the Korean peninsula before year 1950. It is focused on changes in agriculture, industry and services, export, import and ownership of ventures, and also on differences between areas under Soviet and western, mainly American, rule.

Klíčová slova v ČJ: ekonomický vývoj, korejská ekonomika, před Korejskou válkou, japonská kolonizace, ekonomický vliv

Klíčová slova v AJ: economic development, Korean economy, before Korean war, Japanese colonization, economic impact

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Martinu Šturdíkovi, M.A za ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi věnoval v průběhu zpracování práce.

Obsah

Ediční poznámka	6
Úvod	7
1 Japonská nadvláda.....	8
1.1 Otevírání Čosonu	8
1.2 Anexe.....	12
1.2.1 Reformy a demonstrace	12
1.2.2 Zemědělství	14
1.2.3 Průmysl	15
1.3 Poválečné rozdělení.....	17
1.3.1 Ekonomická situace v roce 1945.....	18
2 Jižní Korea	18
2.1 Politická situace	18
2.1.1 Diplomatická jednání se SSSR	19
2.1.2 Samostatná vláda.....	19
2.2 Ekonomické problémy	20
2.3 Zemědělství.....	22
2.4 Průmysl	24
2.4.1 Pod americkým vedením.....	24
2.4.2 Mezi lety 1948 a 1950	25
3 Severní Korea	27
3.1 Politická situace	27
3.2 Ekonomické problémy	28
3.3 Zemědělství.....	29
3.4 Průmysl	31
3.4.1 Před vznikem KLDK.....	31
3.4.2 Období 1948 až 1950	32
Závěr	33
Resumé.....	34
Seznam zdrojů	35

Ediční poznámka

Pro přepisy z korejštiny byla v této práci použita česká vědecká (populární) transkripce. Některé zdroje byly k dispozici pouze ve formě elektronických knih, které nebyly stránkovány, proto jsou namísto stránek v citačním aparátu použity příslušné kapitoly.

Úvod

Předchozí zkušenosti a události ovlivňují veškeré dění ve světě a jinak tomu není ani v případě ekonomického vývoje. V této práci se zaměříme zejména na dopady historických událostí na vývoj Korejského poloostrova do roku 1950 s ohledem na jeho kolonizaci imperiálním Japonskem mezi lety 1910 až 1945.

Ve 20. století probíhala silná modernizace jednotlivých států, na Korejském poloostrově se z téměř čistě zemědělské kultury v případě Jižní Koreje vyvinul jeden z vyspělých států a průkopníků moderních technologií. Ačkoliv je Severní Korea dnes považována za jednu ze zaostalejších zemí, kterou periodicky trápí hladomor, i dnešní KLLDR byla během 50. a 60. let na svou dobu poměrně moderní. Dokonce na tom byla zpočátku lépe než její jižní soused.

V roce 1950 vypukla korejská válka a za své tři roky trvání poškodila infrastrukturu a zpusťovala poloostrov. Korejci se během pěti let vzpamatovávali z dopadů 2. světové války a jejich úspěchy ve vybudování fungujícího nezávislého území byly zhačeny další válkou, přesto právě tyto základy mohly být důležité v pozdějším rozvoji obou zemí.

Tato práce je rozdělena do tří hlavních celků (Období japonské nadvlády, Jižní Korea a Severní Korea), které pokrývají čas, kdy byl celý Korejský poloostrov pod nadvládou Japonského impéria, a poválečné rozdělení na dvě okupační zóny, severní sovětskou a jižní americkou. Korejská ekonomika byla stejně jako denní život více či méně diktovaná právě jednou z okupačních sil (Japonci, Sověti a Američané) a jejich vliv se na území Korejského poloostrova projevuje dodnes.

Cílem práce je popis a analýza vnitřních i vnějších vlivů, které se podílely na formování a úspěchu či neúspěchu určitých reforem v oblasti hospodářství zavedených na území poloostrova, a to zejména vliv japonské kolonizace. Každý národ, který na poloostrov přišel, měl svou vlastní agendu a své vlastní cíle, jež se nemusely shodovat s blahobytem Korejců. Je důležité si spojit určité události s jejich následky. Korejský poloostrov by mohl dnes vypadat úplně jinak, kdyby jeho historie nebyla tak silně ovlivněna cizími národy. Pozoruhodný rozvoj, který oba státy na území poloostrova, ve 20. století zažily, byl ovlivněn nejen Korejci, ale i státy, jež poloostrov po určitou dobu ovládaly.

1 Japonská nadvláda

V dějinách nelze čistým řezem oddělit jednu éru od druhé a tou předchozí se vůbec nezabývat, protože často jsou to právě historické následky nějakých událostí, které ovlivnily směr budoucích událostí. Tato práce se zaměřuje především na moderní období dějin a důsledky událostí z přelomu 19. a 20. století. Japonské invaze mezi lety 1592 až 1598¹ měly negativní dopad na vztahy mezi Japonským císařstvím² a Čosonem³, proto se jejich pozdější snahy o upevnění vztahů, které směřovaly ke kolonizaci, setkávaly automaticky s nedůvěrou a nevraživostí.

Japonská kolonizace začala už v roce 1905 připojením Čosonu k Japonskému císařství jako protektorátu. Úplná anexe proběhla pak v roce 1910.

1.1 Otevírání Čosonu

Království Čosonu se rozkládalo na území dnešní Jižní Koreje a Korejské lidové demokratické republiky. A stejně jako Japonské císařství se zpočátku bránilo vlivům západních civilizací. Obchodovalo jen s Čínou ovládanou mandžuskou dynastií Čching na hranicích a později s Japonským císařstvím. Ačkoliv ani tyto obchody nebyly příliš rozsáhlé. Čoson neměl mnoho produktů, které by mohl vyvážet (těžba nerostných surovin začala až později). (Kim, 2012, s. 255)

Čoson byl převážně zemědělský stát. Pěstovala se zde hlavně základní potravina korejské stravy, rýže. Také odolnější rostliny jako batáty, brambory nebo rajčata byla po dovozu v 18. a začátku 19. století začleněna do jídelníčku. Zemědělství sloužilo hlavně pro domácí spotřebu, ale jednou z výjimek byl zázvor, který se podobně jako tabák⁴ vyvážel do Číny. Poloostrov je také bohatý na nerostné suroviny. V 18. století se začaly na severu Čosonu zakládat zlaté a stříbrné doly, odkud se zlato a stříbro vyváželo opět do Číny. Ale čosonská vláda uvalila na těžbu velmi vysoké daně, takže většina dolů operovala nelegálně. (Kim, 2012, 255-257)

¹ Imdžické války, Hidejoši Tojotomi vedl tažení pro získání korejského poloostrova, v námořních bitvách se proslavil korejský admirál Sun-sin I a korejské želví loď

² Japonské císařství 1868-1947

³ korejské království v letech 1392-1910, od roku 1897 císařství

⁴ poprvé dovezený z Japonska v 17. století

Společnost byla během Čosonu rozdělena do společenských tříd. Kromě královské rodiny měli „šlechtický titul“ takzvaní *jangbani*⁵. Ti vlastnili půdu, studovali a stávali se královskými úředníky. Jejich postavení jim zakazovalo věnovat se obchodu. *Čungini* tvořili střední vrstvu, po *jangbanech* fungovali jako nižší administrativa, také zastávali prestižní zaměstnání jako doktoři, překladatelé, vědci nebo armádní důstojníci. Prostí lidé se nazývali *sangmin*. Byli to farmáři, rybáři, řemeslníci, umělci nebo obchodníci. Poslední třída se dělila na vykonavače takzvaných nečistých profesí jako šamani, řezníci či třeba prostitutky a na otroky patřící *jangbanům*. (Choy, 2012, kap. 4: The Social Structure)

I kvůli tomuto rozdělení společnosti existovala jen malá část obyvatelstva, která měla dostatek peněz, aby si půdu mohla koupit. Lidé, kteří půdu obdělávali, ji povětšinou nevlastnili. Tito farmáři byli velmi chudí, zatížení daněmi a nájmy. Některé roky dokonce museli na jaře pojídat kořínky, aby neumřeli hladu. Daně se totiž často odváděly v částech úrody, ne peněžně. Nižší vrstvy byly velmi nevzdělané, jako v ostatních státech se zemědělskou společností do škol chodili pouze bohatí. Trhy se pořádaly spíše lokální, běžní obyvatelé neměli potřebu ani peníze kupovat něco víc než věci nejnnutnější potřeby, například oblečení nebo nádobí. (Kim, 2012, s. 272)

Devatenácté století přineslo spoustu změn a na svou dobu nevídanou globalizaci. Lodě byly natolik vyspělé, že lidé mohli bezpečně překonávat velké vzdálenosti po moři a obchodovat tak i s dalekými zeměmi. Přestože většina západních států neměla o malý izolovaný Čoson velký zájem, připlouvaly cizí lodě blíž ke korejskému pobřeží a doufaly v obchodní smlouvy. Tehdejší král Kodžong⁶ nastoupil na trůn ještě nezletilý, tudíž byl celý Čoson ovládnut velmi konzervativním Tewongunem⁷. Ten odmítal jakékoliv obchodní dohody, které by způsobily příliv cizinců a jejich kultury. Po několika neúspěšných pokusech Francouzů (1866), Američanů (1866), Britů (1832) nebo Němců se pokusili získat smlouvu i Japonci. Ti viděli Korejský poloostrov jako bránu na asijský kontinent a hodlali z Čosonu vytvořit svoji základnu pro rozšíření svého impéria na pevnině. (Kim, 2012, 279-286)

⁵ Jangban korejsky 양반, čungin kor. 중인, sangmin kor. 상민

⁶ Vládl 1864-1907, od 1897 císařem

⁷ titul, který Kodžongův otec přijal, když působil jako regent (1864-73)

Roku 1873 byl Tewongun přinucen z politických důvodů rezignovat a Kodžong se chopil vlády sám. Obklopen mladými progresivními poradci Kodžong nechoval k cizím kulturám takový odpor jako Tewongun. Tudíž byla roku 1876 po politických a vojenských machinacích Japonců podepsána smlouva z Kanghwy o obchodu, která mimo jiné označovala Čoson jako suverénní stát, to ovšem zhoršilo japonské vztahy s Čínou, jež si na Korejský poloostrov dělala odedávna nárok. Čoson platil roční tribut čínské dynastii Čching. Smlouva otevřela obchodníkům Japonského impéria tři přístavy: Pusan, Wonsan a Čemulpo (dnes Inčon). Během 80. let Čoson uzavřel další dohody s USA, Velkou Británií, Německem, Itálií, Ruskem, Francií a dalšími státy. (Kim, 2012, 285-288)

S vlivem západních zvyklostí a technologií byly v Čosonu vystavěny nové moderní nemocnice. V roce 1886 dostal Čoson půjčku od Číny na vybudování telegrafního vedení mezi Soulem a Ůidži na severu země. Později dostal půjčku od Německa na rozšíření této sítě. Také byly představeny způsoby účinnějšího obdělávání půdy podle západního vzoru. (Kim, 2012, s. 290; Seth, 2019, kap. 4: Suddenly Exposed to the World)

Otevření trhu a následný příliv japonských obchodních konkurentů se projevil v cenách. Japonští obchodníci vykupovali zejména rýži, ta byla kvalitnější než japonská, a dováželi svoji méně kvalitní rýži do Čosonu. To ovšem způsobovalo obrovské ztráty místním farmářům a spolu s těžkými daněmi posouvalo obyčejné zemědělce už v tak špatné situaci daleko za hranice chudoby. Hlad a nespokojenost obyvatelstva vyústily v protesty. Hnutí Tonghak⁸ bojovalo proti korupci vlády, vykořisťování chudých zemědělců a Japonců. Už od sedmdesátých let 19. století mělo hnutí širokou podporu, a to zejména v jižních zemědělských provinciích Čungčong, Čolla a Kjongsang. V roce 1894 hnutí vyvrcholilo obsazením města Čondžu (jedno z měst v provincii Čolla) a vyděšená vláda požádala o pomoc Čínu. Ta skutečně vyslala své vojáky, ale Japonci to viděli jako ohrožení svého postavení v Čosonu a možnost zbavit poloostrov čínského vlivu, takže také vyslali svou armádu na pomoc. (Kim, 2012, 299-302)

Přibližně měsíc od obsazení města Čondžu byl dosažen „mír z Čondžu“ a povstalci se vrátili do svých domovů. Čosonská vláda byla schopná se s povstalci domluvit, ale sjednaná pomoc z Číny už byla na cestě. Přítomnost vojsk Číny a Japonského impéria vyvolala na poloostrově značné napětí. Netrvalo dlouho a Čína, rozhořčená, že se

⁸ Tonghak (východní učení) bylo náboženské hnutí založené v 60. letech 19. století, které bojovalo proti zkorumpované vládě a vykořisťování obyvatel.

Japonsko bez pozvání míchalo do vnitřních záležitostí Čosonu, na japonské jednotky zaútočila. Japonská moderní armáda byla schopná Číňany porazit a zatlačit daleko za jejich hranice s Čosonem. Povstání Tonghak bylo oficiálně potlačeno japonskou armádou v roce 1895 a Čína byla zatlačena a ztratila i část svého území. (Kim, 2012, 302-303)

Už během války s Čínou začalo Japonsko upevňovat svou pozici v řízení Čosonu. Pročínští politici ve vládě byli zbaveni moci a nahrazeni projaponskými. Dne 27. července 1894 byl ustanoven „Osvobozující koncil“, který vedl nové reformy. Reformy se týkaly téměř všech aspektů života v Čosonu, v první vlně jich prošlo přes dvě stě. Mezi ty nejdůležitější patřilo zrušení kastovního systému a otroctví, nová měna, vznik nových institucí a nový daňový systém. Vdovy se mohly znovu vdát a nemanželské děti mohly nově dědit. Kabo reformy⁹ se snažily přetvořit Čoson v moderní zemi, jakou se stalo Japonsko po otevření Západu. Ale protože nebraly ohled na chudé rolníky, kteří tvořili většinu obyvatelstva, ani na krále a jeho vládu, čelily reformy tvrdé opozici ze strany Korejců. (Seth, 2019, kap. 4: Grappling with a Changing World)

Rusko také mělo o území Čosonu zájem a od roku 1882 s ním mělo uzavřenou obchodní smlouvu. Projaponské úředníky nahradili proruští a na královský dvůr přijelo mnoho ruských poradců. Po několika letech relativní politické volnosti, začala ruská vláda v roce 1897 více prosazovat své zájmy v Čosonu. Čoson se postupně zbavoval japonského vlivu a uzavíral mnohé dohody s Ruskem. Vznikla čoson-ruská banka, Rusko si pronajímalo zemi pro své stavby a poskytovalo půjčky. (Choy, 2012, kap. 4: Russian Influence on the Korean Court, Korea: A Bone of Contention between the Powers)

Mnoho členů vlády s ruskými požadavky nesouhlasilo a Rusko začalo ztrácet svou podporu v Čosonu. V roce 1897 se Kodžong prohlásil císařem a z Čosonu se tak stalo císařství. Rusko se dočasně z poloostrova stáhlo v roce 1898, a když se o šest let později pokusilo dobýt celé území silou, Japonské císařství se mu postavilo v námořních bitvách. Japonci mezitím upevňovali svoji pozici v Čosonu. V roce 1904 oficiálně začala rusko-japonská válka. Během té Japonci budovali v Čosonu infrastrukturu, převážně silnice, železnice a továrny, aby si dopravu válečného proviantu k ruským hranicím usnadnili. (Choy, 2012, kap. 4: Russian Influence...; Kim, 2012, 311-314)

⁹ Kabo reformy probíhaly pod vedením Japonců a modernizovaly a westernizovaly čosonskou společnost

Roku 1905 válku vyhráli Japonci a z Čosonu se stal protektorát Japonského impéria, Západní mocnosti¹⁰ uznaly japonský nárok na poloostrov. Posledním odbojem Kodžonga byla výprava na světovou mírovou konferenci 1907¹¹, ale jeho misionářům nebyl umožněn vstup. Japonci argumentovali tím, že Čoson jako protektorát nemá nárok na rozhodování o svých zahraničních záležitostech. Tentýž rok po vynucené abdikaci na trůn nastoupil Kodžongův syn Sundžong. Japonci defacto ovládali Čoson. Jejich poradci byli ve vládě, armáda Čosonu byla rozpuštěna. Čekali jen na vhodný okamžik pro oficiální anexi. (Seth, 2019, kap. 4: From Korean Empire to the Japanese Empire; Kim, 2012, 314-320)

1.2 Anexe

Přese všechnu nechuť, kterou Korejci k Japonsku chovali, 22. srpna 1910 byla podepsána Smlouva o anexi a Čoson se stal japonskou kolonií, přestože byla podepsána premiérem, a ne císařem Čosonu. Sundžong se o týden později vzdal trůnu a jeho moc přešla na Teraučiho Masatakeho, který byl o několik měsíců dříve jmenován do čela řízení protektorátu a pověřen konečnou fází kolonizace Čosonu. Během 35leté vlády na Korejském poloostrově Japonci přetvářeli celou zemi a její obyvatele ke svým účelům. (Tudor, 2012, s. 56; American Journal of International Law, 1910, 923-925)

1.2.1 Reformy a demonstrace

Japonci vládli ocelovou pěstí, přestože se během doby kolonizace objevila období, kdy byla některá přísná opatření uvolněna, ale příliš chod země nezměnila. Policie kontrolovala veškeré dění. Už předchozí Kabo reformy přetvářely běžný život Korejců, ale změny po kolonizaci nabraly na obrátkách. Japonci brali Korejský poloostrov jako součást impéria a snažili se Korejce přetvořit v Japonce. To zejména pomocí výchovy a vzdělání dětí. Ve školách se vyučovalo pouze v japonštině, později byla korejština zakázána i v běžném životě. Obyvatelé kolonie museli přijmout japonská jména a japonské státní náboženství. Japonští úředníci se snažili vymazat korejskou identitu,

¹⁰ USA mělo zájem o Filipíny a výměnou za uznání amerického nároku na ně, USA uznalo nárok Japonců na Čoson.

¹¹ Druhá světová mírová konference v Haagu, Haagské mezinárodní úmluvy se týkaly vedení válek a válečných zločinů

přepisovali korejskou historii v nových učebnicích a ty staré pálili. Zakázány byly i korejsky psané noviny a knihy. (Kim, 2012, 350-353 a 357-359)

V období hned po anexi (1910-1919) zemi ovládala vojenská policie. Japonci sloužili na všech důležitých a vysokých postech. Etničtí Korejci mohli zastávat pouze nižší pozice nebo museli kolaborovat a pomáhat vytvářet iluzi, že i Korejci mají ve své zemi nějakou moc. (Choy, 2012, kap. 6: Political Suppression; Cumings, 2005, 156-157)

Odpor k japonské nadvládě a jejich potlačování tradiční korejské kultury vedl k častým masovým protestům. Už po roce 1905, kdy se poloostrov stal protektorátem, se Korejci bránili všem nařízením a sabotovali japonské úředníky a jejich příkazy. Na začátku období kolonizace se pořádaly ohromné protesty a demonstrace. Mnoho nacionalistů utíkalo do zahraničí¹² a vedlo proti Japoncům partizánské odboje nebo protestovali u zahraničních autorit. Mezi nimi byl i Syngman Rhee¹³, budoucí prezident Jižní Koreje, žijící v USA. (Seth, 2019, kap. 4: From Kingdom to Colony)

Nejvýraznější z demonstrací bylo Hnutí prvního března 1919, které na čas dosáhlo určitého rozvolnění v přísných opatřeních. Po první světové válce se kolonie světových velmocí stávaly nezávislými a Korejci volali po své vlastní samostatnosti. Velké protesty propukly po celé zemi a byly tak dobře koordinované, že Japonce překvapily. Ti odpověděli silou a po několika masakrech na demonstracích, které Západ velmi odsoudil, byla ve snaze udržet si vládu některá opatření rozvolněna. (Kim, 2012, 331-334)

Dvacátá léta se nesla ve znamení rozvolňování, Japonsko si poloostrov potřebovalo udržet, protože samo nemělo nerostné suroviny a dostatek jídla pro další industrializaci a militarizaci. Japonci slíbili zamezení diskriminace Korejců, povolili návrat určitých korejských tradic. Došlo i na svobodu slova, a tak korejsky psané noviny mohly být znovu publikovány, i když byly předmětem cenzury. Většina reforem však měla za cíl pouze posílit japonské vedení, osud Korejců byl Japoncům lhostejný. (Shin, 2006, s. 42)

Ve 30. letech se Japonci pokusili Korejce naprosto absorbovat do své kultury. Poloostrov byl nucen posílat většinu své produkce rýže do Japonska, zemědělci (což byla většina Korejců) trpěli hladem. Průmysl se rozvíjel pouze s ohledem na válečné potřeby

¹² Zejména Čína, Rusko, Mandžusko nebo USA

¹³ Syngman Rhee (korejsky I Süng-man), první prezident Korejské republiky (v úřadu od 1948 do 1960)

Japonska. Během války byli Korejci nuceni narukovat a investovat peníze nebo darovat šperky na podporu japonského válečného snažení. (Kim, 2012, 347-350)

1.2.2 Zemědělství

Přestože systém sociálních tříd z doby Čosonu zanikl, existovaly v zemi stále ohromné nerovnosti mezi obyvateli, a to zejména mezi vlastníky půdy a rolníky. Už od roku 1905 fungoval Čoson jako zdroj surovin a jídla pro Japonské císařství. (Kim, 2012, 336-337)

Aby Japonci získali co nejvíce rýže z korejského poloostrova proběhla mezi lety 1910-1918 rozsáhlá pozemková reforma. Vlastníci museli prokázat nárok na svou půdu a zapsat se do registru. Kvůli nevrzivosti k Japoncům a celkové nevzdělanosti, se spousta farmářů do registru nezapsala a japonská vláda tak získala půdu všech, kteří si do stanoveného data svou půdu nezaregistrovali. A tu pak spolu s bývalou státní půdou levně prodávala japonským přistěhovalcům a firmám. Odhaduje se, že získala přes 58% území poloostrova (Choy, 2012, 2690). Proběhla také daňová reforma, protože záznamy o vlastnictví byly aktualizovány a daně se podle ní daly snáze vymáhat. Také bylo těžší se placení daní vyhnout, tak jak to dělali vlastníci půdy za časů čosonské vlády. Kvůli vysokým nájům a daním byli rolníci podvyživení a mnoho z nich na hlad umíralo nebo utíkalo do sousedního Mandžuska¹⁴. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation)

Japonská vláda se zaměřovala více méně pouze na produkci rýže a její vývoz do Japonska, ačkoliv klimatické podmínky dovozovaly pěstovat i jiné plodiny. Kvůli nedostatku rýže v Japonsku byl v roce 1919 vyhlášen třicetiletý plán na zlepšení korejské produkce. Ten byl předčasně ukončen v roce 1934, protože japonský trh byl zaplaven rýží z dovozu a ničil tím domácí zemědělství, ale svůj účel splnil. Místo rýže měla Korea do Japonska vyvážet vlnu a bavlnu, tento plán ale taky skončil předčasně, protože druhá čínsko-japonská válka¹⁵ opět zvýšila poptávku po rýži a poloostrov se tak vrátil k pěstování rýže. Po vypuknutí 2. světové války byla poptávka po rýži ještě vyšší, ale nedostatečné dodávky hnojiv, oceli a odvedení mnoha zemědělců do armády způsobily

¹⁴ Historické území v dnešní severovýchodní Číně sousedící se Severní Koreou, mezi lety 1932 a 1945 bylo okupované Japonskem.

¹⁵ 1937-1945, ozbrojené konflikty přerostly ve válečné snahy Japonského císařství stát se největší asijskou velmocí, v roce 1941 po napadnutí USA Japonskem se Japonsko zapojilo do 2. sv. války

nižší produkci. Vývoz do Japonska však stále stoupal a s ním i hladovění Korejců. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation)

V roce 1938 v zemědělství pracovaly tři čtvrtiny obyvatel, oproti tomu v průmyslu asi jen 3 %. Rozložení ekonomické hodnoty jednotlivých odvětví ekonomiky v témže roce však bylo úplně jiné, zemědělství generovalo jen něco málo přes 55 % a průmysl zbytek. Pouze 5 % japonských obyvatel bylo zaměstnáno v zemědělství, a to většinou jako vlastníci půdy, a ne jako samotní farmáři. (McCune, 2019, 35-36)

Při svých snahách o maximální zisk Japonci často téměř vyčerpali určité zdroje, kvůli náhlé vysoké poptávce po konkrétních zdrojích (zejména v období války). Například lesy byly káceny mnohem vyšším tempem, než byly sázeny nové, populace ryb v mořích kolem poloostrova byla zdecimována nadměrným rybolovem. (McCune, 2019, s. 37)

1.2.3 Průmysl

V době kolonizace sloužil poloostrov zejména jako zdroj potravin a nerostných surovin pro rozvoj Japonska. Kromě pěstování plodin byl v jižní části poloostrova situován lehký textilní průmysl. Na severu, bohatém na nerostné suroviny, později vyrostl těžký průmysl. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation; Koo, 1990, s. 671)

Zpočátku Japonci postupovali v industrializaci opatrně, Korea byla převážně zemědělský stát a Japonsko, které moderní průmysl samo začalo využívat teprve nedávno, nemělo dost peněz na modernizaci poloostrova. To se změnilo po první světové válce, kdy velké japonské společnosti tzv. *zaibatsu*¹⁶ jako Mitsui, Mitsubishi, Sumitomo nebo Yasuda získaly během války značný kapitál. Industrializace však nebyla modernizací, technicky vyspělejší továrny byly stavěny úplně nové a veškeré staré hospodářství bylo ponecháno v původním stavu, to se týkalo zejména hospodářských praktik, které nebyly nahrazeny novými metodami, jen přeorientovány, aby odpovídaly japonským zájmům. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation, McCune, 2019, s. 36)

Ihned po anexi japonská vláda protlačila zákon, který jí dovoloval defacto naprosto kontrolovat vznik a zánik firem vlastněných Korejci. Japonští továrníci tak mohli snadněji

¹⁶ Japonské obchodní konglomeráty, jež vznikaly v Japonském císařství už od 60. let 19. století a hrály důležitou roli v Japonské ekonomice.

založit nebo převzít podniky v Koreji, což samozřejmě dovolovalo Japoncům kontrolovat, jaké druhy průmyslu na poloostrově budou. Korea měla velké zásoby uhlí, které využívala většina továren. V roce 1915 byl přijat nový zákon o hornictví, který přitáhl do Koreje velké japonské firmy. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation)

Po protestech v roce 1919 byl zákon o podnikání zmírněn, a přestože podporoval vznik malých podniků, v praxi se mnoho nezměnilo. Korejcům stále mohlo hrozit zabavení podniků a jejich diskriminace trvala dál. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation)

Podle ekonomického průzkumu (*Čoson Keizai Nempo*¹⁷) vzrostl od roku 1911 do roku 1930 počet podniků a továren na poloostrově 17krát. Prudký růst nastal hlavně ve dvacátých letech. Ve 30. letech se po obsazení Mandžuska Korejský poloostrov přeorientoval na těžký průmysl a těžbu nerostných surovin, které Japonsku chyběly, muselo by je jinak kupovat od USA. Těžbu zlata, železa, hliníku nebo hořčíku japonská vláda podporovala, nebyla na ně uvalena daň, takže těžba probíhala ve velkém a levně. V severní části se začalo těžit ve velkém, stavěly se továrny na zpracování kovů a chemikálií a vodní elektrárny, které na řekách Jalu a Tuman generovaly velké množství elektřiny. Dostatečné množství elektřiny bylo klíčové pro vznik těžkého průmyslu na podporu japonské válečné ekonomiky. Japonští podnikatelé dokonce dostali další výjimku z daní. Poptávka po zlatu po roce 1941 klesla a s ní i jeho těžba, stroje byly rozebrány na součástky a ty použity k válečným účelům. Ceny materiálů i pracovní síly byly v porovnání s Japonskem mnohonásobně nižší a Japonci této situace hojně využívali. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation; McCune, 2019, 37-38)

Stavba elektráren byla povolena pouze japonským vlastníkům, a přestože během války produkovaly elektrárny dostatek elektřiny pro zásobování korejských domácností přiměřeně levnou elektřinou, pouze asi osmina obyvatel měla k elektřině přístup. Na vině byla nedostatečná infrastruktura, která by elektřinu do zbytku domácností přivedla. (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation)

Z počátku 40. let byly poměry korejských a japonských vlastníků společností 1 ku 4 v zemědělství a 1 ku 10 ve všech průmyslech. Korejci vlastnili textilní průmysl a výrobu gumových bot nebo ponožek. Továrny na zpracování bavlny také zůstaly v korejském

¹⁷ Hyaku a spol., s. 239, z Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation

vlastnictví. Tato odvětví neměla na válku vliv nebo neměla dostatek surových materiálů na rozšíření (většinu vyprodukované bavlny vyváželi do Japonska). (Choy, 2012, kap. 6: Economic Exploitation)

Japonci na poloostrově stavěli moderní továrny a modernizovali průmysl a zemědělství, korejská ekonomika jimi byla pevně ovládána a uspokojovala potřeby japonské válečné ekonomiky, a přes posun v korejské ekonomice se životní situace běžných Korejců nezlepšila. Obyvatelstvo bylo chudé a nevzdělané, většina Korejců nikdy nedosáhla na nějakou lépe placenou nebo specializovanou pozici. Všechny důležité posty ve vládě a hospodářství zastávali Japonci. (Kim, 2012, s. 338, McCune, 2019, s. 36)

Japonská vláda nechala postavit železnice, dálnice, letiště a telekomunikace pro jednodušší přesun zboží a pro vojenské účely. Bankovní systém byl začleněn do japonského a Korea prošla několika finančními a bankovními reformami, z nichž Japonsko profitovalo. (Kim, 2012, s. 327)

1.3 Poválečné rozdělení

Korea měla být po 2. sv. válce svěřena do pětileté poručnické péče USA a SSSR, poté měly oba státy její území opustit a sjednocená Korea měla existovat jako samostatný stát. Jednání o osudu poloostrova začala ještě před koncem války na konferencích v Káhiře (1943), v Jaltě (1944) a Postupimi (1945). Zóny vlivu byly odděleny 38. rovnoběžkou protínající poloostrov přibližně v polovině, rozdělení nebylo nijak historicky podloženo a bylo zvoleno v podstatě náhodně americkými úředníky jako příhodná hranice. USA dostaly na starost jižní polovinu a SSSR severní. Oficiálně bylo o poručnictví rozhodnuto 27. prosince 1945 po konferenci mezi USA, SSSR, Velkou Británií v Moskvě bez přítomnosti korejských zástupců. (Kim, 2012, 359-366; Barry, 2012, 37-59)

Rozdělení poloostrova mělo nesmírný vliv nejen na politickou situaci a její vývoj, ale i na ekonomický růst. I přes plundrování zdrojů měla Korea dobrou šanci na vytvoření silné ekonomiky, ale nepřirozené¹⁸ rozdělení tuto šanci značně zmenšilo. (McCune, 2019, s. 47)

¹⁸ Linie rozdělení v podstatě kopíruje 38. rovnoběžku, ne přírodu (hory, řeky apod.) ani nebralo v potaz rozložení hospodářství na poloostrově.

1.3.1 Ekonomická situace v roce 1945

Japonská válečná ekonomika produkovala na poloostrově mnoho válečných nezbytností, které ale po kapitulaci neměly žádné využití. Japonští úředníci ve strachu tiskli peníze a zpeněžovali svůj majetek, aby se případně mohli vyplatit při vyhoštění ze země, to způsobilo v následujících letech rostoucí inflaci. Systémy přidělu potravin a udržování stabilních cen zboží se začaly pod návaem bankovek hroutit. (McCune, 2019, s. 40)

Korea nebyla během války napadnuta vojsky ani bombardována, přesto z důvodu špatné kvality a údržby železnic bylo mnoho z nich po osvobození poškozených, některé dokonce až tak, že byly nepoužitelné. Stroje v továrnách byly opotřebované a nutně potřebovaly náhradní součástky. Obnovení těchto továren do stavu, kdy byly schopné fungovat, by vyžadovalo velké opravy a poloostrov byl v dodávkách náhradních dílů zcela závislý na Japonsku. Také by musela proběhnout celková přeměna orientace průmyslu z válečné výroby. (McCune, 2019, s. 40)

Když byli po konci 2. světové války Japonci nuceni opustit Korejský poloostrov, odešla i většina policistů, podnikatelů a technicky zdatných osob. Během kolonizace nebylo Korejcům dovoleno studovat a zastávat posty techniků, manažerů a vyšších úředníků, takže když přišlo mocenské vakuum, nezkušení obyvatelé nevěděli, co dělat a zavládl chaos. (McCune, 2019, s. 40)

2 Jižní Korea

2.1 Politická situace

Podepsáním kapitulace Japonského císařství skončila 2. světová válka v Pacifiku. Japonci se stáhli z Koreje už v srpnu, ale američtí zástupci dorazili až 9. září 1945. V zemi mezi tím udržovala pořádek samozvaná vláda (Prozatímní lidový výbor), s tou ale Američani, kvůli obavám z komunismu, nechtěli nic mít. Lidové výbory vznikaly ode dne japonské kapitulace ve všech velkých městech a na několika místech dokonce vyhlásily samostatnou Korejskou republiku. USA nastolily vlastní vojenskou vládu (USAMGIK¹⁹), jenže ta nebyla na vládnutí Koreje připravená. Nebyla seznámená

¹⁹ United States Army Military Government in Korea (angl.), volně přeloženo: Vojenská vláda USA v Koreji

s poměry a názory obyvatel a Korejci, kteří chtěli hlavně samostatnost a přijatelné životní podmínky, si ji neoblíbili. (Cumings, 2005, s. 183)

Američané jako svou hlavní politickou figuru přizvali rodilého Korejce Syngmana Rheeho, který působil v exilové vládě Koreje během japonské okupace a žil v exilu v USA. Přijel v říjnu 1945 a byl oficiálně představen korejskému lidu 20. října 1945 na uvítacím ceremoniálu amerických sil v Koreji. Rhee byl v Koreji známý, a přestože žil dlouhou dobu v exilu, spolu s Korejskou demokratickou stranou, jenž měla podporu USA, měl silné postavení v čele jižní okupační zóny Koreje. (Cumings, 2005, s. 198)

Američané zavedli reformu školství a umožnili vzdělání pro všechny vrstvy obyvatelstva. Od ledna 1948 byla zavedena povinná školní docházka, díky které se zvýšila gramotnost a vzdělání, což napomohlo pozdějšímu masivnímu ekonomickému rozvoji. Také představili spoustu sociálních reforem o rovnoprávnosti a svobodě, ty pak byly po vzniku Korejské republiky v roce 1948 ustanoveny v nové ústavě. (Amstrong, 2003, 75-78)

2.1.1 Diplomatická jednání se SSSR

Jako poručníci měly USA a SSSR zajistit, aby se po skončení pětileté lhůty obě Koreje spojily do jedné. Proto bylo potřeba spoustu věcí koordinovat mezi oběma zónami, avšak s rostoucí nevraživostí mezi poručnickými zeměmi byla jednání čím dál tím méně častá a nevznikaly žádné dohody. USA se bály šířícího se politického vlivu SSSR a sympatií, jež Korejci projevovali k ideám komunismu. První předběžné jednání započalo už v lednu 1946, ale kvůli vzájemné nedůvěře obou stran v tu druhou, jediná důležitá věc, na které se dohodly, byla dodávka elektřiny z elektráren na severu na jih. V otázce poručnictví se USA a SSSR sešly poprvé 20. března 1946 v Soulu. Jednání se týkala především politické budoucnosti sjednocené Koreje, ale obě strany se v této otázce nedohodly. Poslední setkání proběhlo v srpnu 1947. Tou dobou už mezi USA a SSSR probíhala studená válka. (McCune, 2019, 54-57)

2.1.2 Samostatná vláda

Ve svých snahách ochránit poloostrov před vlivem komunistů Američané sponzorovali pravicovou stranu Syngmana Rheeho. Po neúspěšném jednání se SSSR, když už bylo jasné, že nedojde ke shodě, se zaměřili na uchránění alespoň Jižní Koreje

před komunismem. Nejen komunistické strany, ale celé levicové spektrum bylo potlačováno. Lídři těchto stran byli vězněni nebo pronásledováni. Američané pod hrozbou komunismu byli paranoidní a pravicoví lídři korejských politických stran využívali tuto situaci pro upevnění svých pozic u moci. (Kim, 2012, 373-375 a 382-384)

Omezování svobodného výběru politických stran zvedlo vlnu protestů od běžných obyvatel. Američané si mysleli, že za tím stojí severokorejský komunisté, a protesty 1946 tvrdě potlačili. Během roku 1947 pokračovala perzekuce levicových politiků. Po demonstraci a neúspěšném jednání se SSSR v srpnu 1947 se USA (a OSN) vzdaly ideje sjednocené Koreje a zaměřili se na vytvoření samostatného pravicového režimu v Jižní Koreji, což znamenalo naprosté potlačení levicových stran, většina z nich poté operovala pouze v tajnosti. (Cumings, 2005, s. 195)

Severní Korea a její sovětské poradci 15. dubna 1948 vydali ultimátum, že v případě konání voleb přestanou jihu dodávat elektřinu a 14. května po samostatných volbách na jihu svému slibu dostáli a elektřinu přestali dodávat. (Kim, 2012, s. 385)

Volby nakonec v jižní části poloostrova proběhly 10. května 1948. Vyhrála Rheeova pravicová strana a pravicový blok celkově získal nadpoloviční většinu. Komunisté po volbách pořádali další protesty a násilnosti, aby výsledek zvrátili, ale policie je stejně tvrdě potlačovala. I přes neshody s KDP (Kor. dem. strana) byl Rhee zvolen do čela národního shromáždění a 20. července 1948 se stal prezidentem nově vzniklé republiky Jižní Korea. Jihokorejská republika byla oficiálně vyhlášena 15. srpna 1948 v Soulu. Američané ve stejný den ukončili svou prozatímní vládu. (Choy, 2012, kap. 10; McCune, 2019, s. 145)

Nová a nezkušená vláda se musela vypořádat nejen s chaosem, který vládl celé tři roky během americké okupace, ale také s následky plundrování země za japonské kolonizace. Ekonomika byla zbankrotovaná a obyvatelé se potýkali s mnoha problémy, situace nebyla o moc lepší, než po konci 2. sv. války.

2.2 Ekonomické problémy

Po svém příjezdu na jih Koreje Američani zrušili všechny dosud platící válečné regulace jako přiděly potravin²⁰ doufajíc ve vznik volného trhu. Ale vyhladovělá

²⁰ Přiděly potravin byly zavedeny v roce 1942 japonskými kolonizátory. (Burmeister, 2006, s. 66)

populace začala rýži (základní potravinu) skupovat ve velkém, a to vedlo k dalšímu hladovění obyvatel, na které rýže nezbyla, a to zejména ve městech. Museli je tedy znovu zavést, aby zabránili naprostému chaosu a hladu. (Burmeister, 2006, s. 66)

Nedostatek rýže vedl k rozkvětu černého trhu a v roce 1946 k ekonomickému kolapsu. Od 16. ledna do 5. února se USA a SSSR kvůli nedostatku rýže a dalším ekonomickým a administrativním problémům sešly na konferenci. Severní Korea také trpěla hladomorem a potřebovala rýži z jihu, který jí ale neměl. SSSR usoudil, že USA o nedostatku rýže lžou a snaží se tak zvrátit kontrolu sovětů nad severem a konference skončila neúspěchem. (Kim, 2012, s. 385)

Masivní protesty proti malým přidělům potravin donutily USA potraviny dovážet. Pomoc, kterou za dobu své prozatímní vlády USA Jižní Koreji poskytly, byla převážně potravinová nebo obsahovala oblečení, palivo a hlavně hnojiva. Jižní Korea od USA v rámci nové dohody o pomoci při nastartování ekonomiky nadále dostávala finanční prostředky, byla kvůli tomu v prosinci 1948 zřízena organizace ekonomické kooperace (Economic Cooperation Administration – ECA). Podepsáním této dohody se Jižní Korea zavázala k vyrovnání svého rozpočtu, kontrole inflace, šetření na výdajích vlády, zvýšení objemu obchodu se zahraničím a k rozvoji průmyslu a podniků ve svém vlastnictví. (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 29; Choy, 2012, kap. 15: A Trial...)

Populace, která nehospodařila v zemědělství, dostávala denní přiděly rýže, ale ty i přes svou stoupající tendenci během okupace nedokázaly pokrýt denní spotřebu dospělého člověka. Takže obyvatelé byli nuceni dokupovat zbytek jídla na černém trhu. Překupníci dokázali kvůli špatnému regulování cen nakoupit velmi levně a prodat na černém trhu za mnohem vyšší cenu, což znamenalo, že rodiny s nízkým příjmem musely strádat, jejich denní přiděly se zpočátku pohybovaly kolem poloviny energetické hodnoty, kterou dospělý člověk potřebuje. (Kim, 2012, s. 386)

Korea byla rozvíjena jako součást Japonského impéria, a tudíž nebyla v mnoha ohledech samostatná. Odchod Japonců způsobil odchod vlastníků továren a techniků, což znamenalo zavírání podniků a snížení produktivity těch, které zůstaly otevřené. Lidé ze zavřených továren přišli o práci a nezaměstnanost raketově stoupala. Hlad a vysoká nezaměstnanost vedly k velké kriminalitě. Také Korejci deportovaní z Japonska a Číny se často řadili mezi kriminálníky kvůli nedostatku možností obživy, nevlastnili žádnou

půdu, kterou by mohli obdělávat, a továrny pracující hluboko pod svou možnou produkcí nenajímaly další dělníky, spíše propouštěly. Populace v jižní okupační zóně vzrostla za tři roky téměř o 20 %²¹ kvůli Korejcům přicházejícím ze zahraničí²². (Kuznets, 2006, s. 92; Choy, 2012, kap. 15: Economic Confusion during U.S. Occupation (1945-48); National Foreign Assessment Center U.S., 1978)

Cíle vytyčené Americkou prozatímní vládou byly obnovit ekonomiku do jejího stavu před válkou, zlepšit a zefektivnit dopravu a komunikace, zejména železnice, a zařídit dodávky elektřiny.

2.3 Zemědělství

Přestože se během japonské kolonizace začínal poloostrov měnit, ještě po 2. sv. válce byl stále převážně zemědělskou zemí a většina zemědělství byla soustředěna v teplejší jižní části. Kolem 75 % Korejců na jihu byli farmáři. Všem politickým stranám bez rozdílu bylo jasné, že je potřeba pozemková reforma, jenže každá strana měla jiný názor na kompenzace pro vlastníky a na distribuci mezi farmáře, kteří půdu sice nevlastnili, ale obdělávali ji. Její provedení zpočátku čekalo na vytvoření prozatímní vlády celého poloostrova, to se ale nikdy nestalo. (Kim, 2012, s. 389)

Hned po odchodu Japonců byl utnut vývoz rýže do Japonska, to způsobilo náhlý nárůst nabídky a fluktuaci cen. Systém rozdělování rýže do denních přidělů zkolaboval a ceny rýže prudce stouply. Dodávky ryb, prosa, luštěnin a pšenice ze severní části poloostrova, které za japonské okupace často nahrazovaly v potravě rýži, byly také zastaveny. (McCune, 2019, s. 40)

Proto hned po svém příjezdu Američané zavedli jinou pozemkovou reformu týkající se nájmu. Nájem nesměl přesahovat třetinu výdělku, a přestože byla tato reforma populární u běžných lidí, nebyla příliš vymáhána, takže vlastníci půdy ji často porušovali. Třetina výdělku se tedy platila pouze na bývalých japonských pozemcích, které spravovala prozatímní americká vláda. Ty Američani převzali v prosinci 1945 a založili společnost Nová Korea, která byla pověřená její správou. V únoru 1946 byl připraven plán na rozprodání bývalých japonských pozemků Korejcům, ten byl z důvodu

²¹ Přibližně 20,5 milionů lidí (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 26)

²² Mandžusko, Japonsko, Čína a další pacifické státy (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 26)

nedostatku zájemců z řad investorů odložen na neurčito. (Korea, 1945-1948, 1948, s. 31; Kim, 2012, 389-390)

Jihokorejské zemědělství spoléhalo převážně na přísun hnojiv z továren v severní části poloostrova. Jejich dodávky byly po rozdělení zastaveny, a tak sklizně, zejména ta roku 1946, byly malé. Továrně vyráběná hnojiva byla představena během japonských plánů na zvýšení produkce rýže, ty půdu vyčerpaly ještě před válkou, která vyžadovala opětovný nárůst produkce. Během japonské nadvlády byl představen způsob dvojí sklizně, kdy jedno pole zvládlo dvě sklizně ročně, ale to půdu ještě více vyčerpalo. Mnoho farem vlastněných Japonci bylo po válce opuštěno, takže objem obdělávané půdy klesl. Během tří let od rozdělení se díky pomoci od ECA zemědělství zmodernizovalo a v roce 1948 i přes ztráty způsobené povodněmi byly sklizně mnohem vyšší než v předchozích letech. (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 28-30)

Když už bylo jasné, že vznikne samostatná jihokorejská vláda, Američani potřebovali podporu od farmářů pro svou pravicovou politiku. Lidé obdělávající půdu tvořili více než dvě třetiny obyvatelstva, byli tedy největší skupinou, jejíž podporu pravicová vláda potřebovala. Farmáři ve svém postavení nezažili velké změny během kolonizace, stále dřeli na polích s ohromnými daněmi. Proto v březnu 1948 znovu oznámila prodej bývalých japonských pozemků všem, kteří vlastnili méně než 5 akrů půdy. Každý, kdo zaplatil hodnotu úrody na daném pozemku za poslední tři roky si mohl koupit do 5 akrů²³ půdy. Cena měla být zaplacená během 15 let bez úroku. Do září 1948 bylo prodáno přes 90 % půdy ve společnosti Nová Korea a zbytek byl převeden do vlastnictví nové Korejské republiky. (Shin, 2006, s. 53)

Prodej začal v předvečer voleb 10. května 1948 a velkostatkáři začali urychleně rozprodávat i svoji půdu, protože se báli, že do této reformy budou také začleněni. Výsledkem byla změna poměru mezi rolníky a pozemkovými vlastníky a postupně změnila společnost, ve které nebyly tak patrné sociální a majetkové rozdíly. Kvůli nedostatkům hnojiv, která se před rozdělením poloostrova vyráběla hlavně na severu, bylo zemědělství stále méně produktivní než před rozdělením v roce 1945. Plánovaná

²³ 5 akrů bylo přibližně 2 *chōngbo* (tradiční korejská jednotka míry), v níž se uvádělo množství vlastněné půdy

reforma byla řádně dokončena až po konci korejské války v roce 1953. (Choy, 2012, kap. 15: Economic Confusion...)

Protože Jižní Korea neměla téměř žádné nerostné suroviny (které by těžila), musela je kupovat od ostatních zemí. Aby měla dostatečné prostředky na jejich koupi, produkovala a prodávala svou úrodu ze zemědělství, ale ta potřebovala drahá hnojiva. Část z nich sice dováželi Američané v rámci svého projektu ECA, jenže jich nebyl dostatek a Jižní Korea musela další dokupovat. (McCune, 2019, s. 83)

Moře obklopující Korejský poloostrov jsou bohaté na ryby a mořské plody. Japonci během své vlády vylovili naráz velké množství ryb, takže jich poté byl nedostatek. Chybělo také potřebného vybavení a rybářské lodí, jež bylo zastaralé nebo opotřebované, že nebylo použitelné, takže ani toto odvětví nemohlo využít svůj potenciál. (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 32)

2.4 Průmysl

2.4.1 Pod americkým vedením

Jih Korejského poloostrova byl domovem zejména lehkého průmyslu. Během japonské kolonizace se průmysl sice rozvíjel, ale kvůli válečným přípravám a dalším okolnostem (nedostatek nerostných surovin a rýže v Japonsku atd.) se Japonci zaměřili na kultivování pouze určitých odvětví. Korejská industrializace probíhala souběžně s japonskou, jako jeden velký organismus, jenž byl roztržen v půlce, a tak podniky bez svých odbytišť a dodavatelů (v Japonsku a na severu Koreje) nedokázaly po válce pořádně fungovat. Náhlá nucená nezávislost na Japonsku, rozdělení poloostrova a pozdější zastavení dodávek elektřiny a materiálů byly pro továrny bez údržby a techniků zničující. Podle oficiálních jihokorejských statistik z roku 1946, většina podniků fungovala asi z 20 % kapacity a ta v následujících letech ještě mírně klesala. Zlepšení nastalo až v roce 1949 po opravení továren, dovezení náhradních součástí a vycvičení nových techniků a manažerů. (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 25)

Po svých zkušenostech s volným trhem Američané převedli většinu zabavených japonských podniků do rukou nové Korejské republiky. Po odchodu prozatímní vlády se jihokorejský průmysl skládal především z textilního, poté chemického a potravinářského, ale tyto podniky byly povětšinou malé nebo střední. V malé míře také fungovalo

zpracování kovů a strojí průmysl, většina těchto továren byla umístěna v severní části poloostrova. (Choy, 2012, kap. 15)

Na území Jižní Koreje se po rozdělení nacházela asi třetina těžkého průmyslu a téměř 70 % lehkého průmyslu z celkového množství továren na poloostrově. Byly to továrny zejména na textil a bavlnu, které mohly na rozdíl od těžkého průmyslu na severu fungovat a produkovat nejen suroviny a polotovary, ale i konečné výrobky připravené k prodeji. Japonci se o textilní průmysl tolik nezajímali, a dokonce ho nechali v korejských rukách. Tyto podniky tedy mohly i po odchodu Japonců fungovat stejně jako předtím a generovat zisk a pracovní místa. (National Foreign Assessment Center U.S., 1978, s. 1)

Jižní Korea nemá příliš nerostných surovin, ale má důležitá ložiska grafitu a wolframu. Během 2. světové války byla Korea nejdůležitějším vývozcem grafitu, avšak její grafit není příliš kvalitní. Wolfram byl využíván především v japonské válečné technice a tvořil potenciální obchodní komoditu Jižní Koreje. Menší ložiska zlata, zinku, mědi a olova byla povětšinou vyčerpána během doby kolonizace. Ložiska černého uhlí byla důležitá zejména po zastavení dodávek elektrického proudu ze Severu. Kromě uhlí byla obnovena těžba (po opravě dolů, které byly opotřebované a někdy i poničené) i dalších surovin a ty byly prodávány ostatním státům. (Korea, 1945 to 1948, 1948, s. 33)

Elektřina byla generována několika hydro elektrárnami, které ale nestačily pokrýt domácí spotřebu. Navíc v zimních měsících byly schopné produkovat jen polovinu toho, co v létě. Elektrárny v roce 1948 produkovaly mezi 60 MW a 80 MW, přičemž potřeba bylo asi 100 MW. Teoretická spotřeba při plném využití všech továren, pak byla jednou tak vysoká. V případě nerozdělení poloostrova by severní elektrárny byly více méně schopné pokrýt nutnou spotřebu elektrické energie. (Korea, 1945 to 1948, 1948, 34-35)

2.4.2 Mezi lety 1948 a 1950

Po volbách a následném předání moci do rukou nově vzniklé jihokorejské vlády se mnohé změnilo. Podpora ze zahraničí stále byla nejdůležitějším zdrojem finančních prostředků.

Díky pomoci ECA byly do Jižní Koreje přiváženy nové technologie a stroje, jenže ty fungovaly vedle starých továren s původní výbavou a principy, což tvořilo velké

rozdíly nejen v jejich produktivitě a managementu, ale i v sociálních a platových sférách. Přetrvával nedostatek elektriny a problémem byl i nedostatek zákazníků. Většina obyvatelstva se věnovala zemědělství a neměla dostatek peněz na to nakupovat od podniků ve větší míře. Z toho důvodu spousta podniků zbankrotovala. Podnikatelé se často uchýlovali k úplatkářství, takže přestože jejich podniky nebyly příliš efektivní, dostávali státní dotace. Podobná korupce pokračovala i v pozdějších letech a její dopady můžeme vidět ještě dnes u takzvaných *čebolů*²⁴. Podobně jako japonské *zaibatsu* silně ovlivnily ekonomickou, ale i politickou scénu Koreje. (Choy, 2012, kap. 15: A Trial ...)

Základem jihokorejského průmyslu byla plánovaná ekonomika. Ústava Korejské republiky dovolovala státu kontrolovat těžký průmysl, zahraniční obchod a veřejné služby. Také podle jiného článku ústavy mohla proběhnout další pozemková reforma a podniky mohly být prodány soukromým osobám, pokud to vyžadovaly potřeby obyvatelstva. Vláda řídila část bývalých japonských podniků přímo, do zbytku dosadila své zástupce a defacto tak řídila většinu jihokorejského průmyslu. Rhee dosadil do vlády své lidi a snažil se vytvořit silný prezidentský stát. Pod jeho osobním dohledem byl i fond ECA, takže rozdělování americké pomoci bylo čistě v jeho rukách. Jihokorejský dluh každým rokem rostl a hrozící státní bankrot odvrátila jen pomoc převážně z USA. (Choy, 2012, kap. 15: A Trial...)

Díky finanční pomoci a plánování zaznamenala Jižní Korea mezi lety 1948 a 1950 jakýsi pokrok, zvýšila se produkce potravin a zejména uhlí (asi o 40 %²⁵), byly postaveny nové železnice, které navazovaly na opravené japonské železnice, a započaly nové projekty, například na stavbu elektráren, uhelných dolů nebo továren na cement, ty byly umístěné v severní části poloostrova a Jižní Korea neměla po rozdělení možnost se k nim dostat. (Choy, 2012, kap. 15)

Vypuknutím Korejské války v roce 1950 byl průmysl opět oslaben kromě poškození samotných továren a dopravních tras²⁶ byl narušen jejich běžný provoz a

²⁴ Obchodní konglomeráty s pevně danou firemní kulturou ovládané většinou jednou rodinou, vznikaly převážně v 60. a 70. letech a byly silně ovlivněny jihokorejskou politickou scénou (financování, směřování projektů atd.)

²⁵ Choy, 2012, kap. 15

²⁶ Válka samozřejmě způsobila destrukci i běžných obydlí a budov, stejně tak jako rýžových a dalších polí. Průmysl utrpěl zejména v průmyslové zóně kolem Soulu a Inčonu.

dělníci byli povoláni na frontu. To po válce způsobilo ohromnou inflaci, s níž se Jižní Korea vypořádala jen díky pomoci ECA. (Choy, 2012, kap. 15: The Wartime Economy)

3 Severní Korea

3.1 Politická situace

Sověti na rozdíl od Američanů s korejskou administrativou spolupracovali. Na celém poloostrově vznikaly Prozatímní lidové výbory, které na severu tlumočily politiku sovětskou vládou. Celkové politické smýšlení prostých obyvatel bylo silně levicově nakloněné, což Sovětům vyhovovalo. Sověti také na rozdíl od Američanů měli alespoň nějakou představu o korejské společnosti a jejím fungování. Moskva byla sídlem jedné z prozatímních vlád během japonské kolonizace. Rudá armáda překročila hranice 11. srpna 1945 a během dvou týdnů převzala kontrolu nad severní okupační zónou. (Seth, 2019, kap. 5: Korea Becomes Two States)

Prozatímní lidové výbory, stejně jako na jihu, vznikaly po japonské kapitulaci ve městech místní lidové výbory, které měly později nastolit samostatnou korejskou vládu. Nevznikaly současně, na některých místech, například v Pchjongjangu ²⁷, vznikl Prozatímní lidový výbor až po příchodu sovětských okupačních sil. Do důležitých pozic ve vládě a dalších organizacích byli dosazováni korejští komunisté nebo jejich sympatizanti, ale důležitá rozhodnutí byla stále vydávána sovětským vedením a tlumočena výbory, takže na rozdíl od jižní zóny žádná oficiální sovětská okupační vláda nevznikla. Z Prozatímního lidového výboru se stala Prozatímní lidová vláda, jež zónu s pomocí sovětských poradců řídila. (Choy, 2012, kap. 17, Seth, 2019, kap. 5: Korea Becomes Two States)

Proti okupaci obou částí poloostrova probíhaly na obou stranách 38. rovnoběžky velké demonstrace. V sovětské okupační zóně byly demonstrace použity jako záminka k odstranění opozičních politických stran. Už od počátku rozdělení byla hranice mezi oběma zónami permanentní a jednání mezi USA a SSSR během doby okupace nevedla nikam. (Seth, 2019, kap. 5: Korea Becomes...)

²⁷ Pchjongjang je hlavní město KLLDR

Vládnoucí stranou se po volbách 1948 stala Korejská dělnická strana, v jejímž čele stál Kim Ir-sen²⁸. Ten byl jedním z partyzánů, kteří bojovali během okupace proti Japonskému císařství v Mandžusku. Sověti ho lidu představili jako národního hrdinu a velmi rychle se z něj stal vůdce severokorejského lidu, od února roku 1948 stál v čele prozatímní lidové vlády. (Tai, 1977, 172-183)

Korejská lidově demokratická republika (KLDR) byla po vlastních volbách vyhlášena 9. září 1948 s Ir-sen Kimem jako premiérem. Přestože někteří členové vlády byli vybráni i z jiných politických stran, Korejská dělnická strana ovládala většinu ministerstev a tím i celý kabinet. Sovětské okupační síly opustily zemi během prosince roku 1948 a 17. března 1949 byla podepsána dohoda o ekonomické a kulturní spolupráci mezi KLDR a SSSR. (Choy, 2012, kap. 17: Establishment of the Democratic People's Republic)

Ústava KLDR byla založena na ústavě SSSR z roku 1936 a Severní Korea následovala sovětský model i ve způsobu řízení státu. Budovala silnou armádu, jež byla ještě posílena vojáky, kteří se vrátili v roce 1949 z Číny²⁹. (Seth, 2019, kap. 5: Korea Becomes...)

3.2 Ekonomické problémy

Stejně jako jižní část poloostrova i sever čelil mnoha problémům v ekonomice po odchodu Japonců.

Sovětská vláda měla za cíl zejména vypudit vše japonské ze země. Japonské podniky byly převedeny pod správu prozatímní vlády, sympatizanti s japonským vedením byli uvězněni nebo vyhnáni ze země, japonská půda měla být přerozdělena mezi farmáře a všechny kulturní a vzdělávací instituce byly předány do veřejné správy. (Choy, 2012, kap. 17: Working through the Koreans)

Proběhlo zestátnění majetku, který měl později být rozdělán obyvatelům. K tomu ale nikdy nedošlo a pozemky a podniky povětšinou zůstaly ve státním vlastnictví. Nejdříve

²⁸ Kim Ir-sen (korejská jména jsou tradičně psána stylem příjmení jméno) 1912-1994, byl jedním z partyzánských vůdců během japonské kolonizace, působil jako předseda strany a de facto hlava země od rozdělení Korejí v roce 1948 až do své smrti (1948-72 premiér, 1972-94 jako prezident), kdy byl ve funkci nahrazen svým synem (Čong-il Kim ve funkci prezidenta 1994-2011)

²⁹ V roce 1949 skončila v Číně občanská válka a byla vyhlášena Čínská lidová republika. Severokorejské vojáky bojovali v řadách Lidové osvobozené armády.

je vlastnil Sovětský svaz, ten je poté převedl pod Lidový výbor, který zemi ovládal, a po vzniku KLLDR byly svěřeny pod státní dozor. (Choy, 2012, kap. 18: Land Reform)

Problémem byl, ještě více než jihu, nedostatek kvalifikovaných pracovníků a techniků a celkově dělníků v továrnách. Většina továren, jež se na poloostrově nacházely za japonské vlády, byly situovány právě v sovětské okupační zóně a ke svému fungování techniky nezbytně potřebovaly. Sověti posílali své techniky, aby své korejské protějšky vzdělali, v roce 1946 jich bylo do Koreje posláno 500 a jen za leden 1947 jich přijelo asi 1500. (McCune, 2019, s. 122)

Sever se také potýkal s velkým nedostatkem potravin, způsobeným jak nedostatečnou produkcí, tak útekem některých Korejců do jižní okupační zóny. Situace se mírně zlepšila až v roce 1947, a to zejména částečným obnovením výroby hnojiv v továrnách. (McCune, 2019, s. 132)

Plánovaná ekonomika se projevila v podobě krátkých ekonomických plánů na roky 1947, 48 a 49-50. Tyto plány měly za úkol pomoci severokorejské ekonomice, začínaly zvýšením produkce nezpracovaných surovin (uhlí, nerostných surovin, dřeva...) a elektrického proudu, pokračovaly vylepšením a opravením zázemí pro dopravu zboží a jeho distribuci. (McCune, 2019, s. 141)

3.3 Zemědělství

Severní Korea byla podobně jako ta jižní převážně zemědělská, asi dvě třetiny populace pracovaly v zemědělství. Ovšem vinou dlouhé zimy, vysokých daní a nájmů trpěli farmáři na severu během zimního období hladem. Množství pěstování rýže bylo oproti produkci na jihu zanedbatelné. Pěstovaly se tu plodiny jako ječmen, proso, pohanka, oves, čirok a brambory. (Choy, 2012, kap. 18: Land Reform; McCune, 2019, s. 132)

Sever korejského poloostrova je velmi hornatý a zima je tu dlouhá a tvrdá. Severní Korea tedy nemá ideální podmínky pro zemědělství. I toto je důvodem, proč byl sever méně obydlený než jih. Přítomnost nalezišť nerostných surovin a Japonci zkonstruovaných elektráren udělala ze severu industriální zónu Koreje. Severní Korea byla rozčleněna do devíti provincií, ale z hlediska hospodářství ji podle Choy můžeme rozdělit na 3 části. (Choy, 2012, kap. 18: Geography)

Severní oblast při hranicích je hornatá a bohatá na lesy a minerální zdroje. Farmáři zde pěstovali i přes tuhou zimu například proso, brambory nebo další odolné plodiny a přivydělávali si chováním dobytka nebo kácením lesů. Z nerostných surovin je tato oblast bohatá na železnou rudu, zlato, měď a slitiny železa z nich se vyrábí ocel. (Choy, 2012, kap. 18: Geography)

Severovýchodní oblast byla díky svému přístupu k moři centrem ekonomických aktivity a obchodu. Přístavy a železnice postavené Japonci během okupace byly spolu s továrnami vystavěny ve 30. letech při japonské expanzi do Mandžuska. Hydroelektrárny a Hungnam, ve své době nejprůmyslovější město na poloostrově, se nachází v této oblasti. Také je tu dostatečně úrodná půda, takže se zde pěstovala rýže, sója, bavlna, tabák, jablka a proso.

V severozápadní oblasti se nachází pozdější hlavní město KLR Pchjongjang. Je důležitou křižovatkou železnic napojenou na Mandžuský železniční systém. Ten postavili Japonci pro usnadnění přesunu strojů a proviantu při válečných taženích. (Choy, 2012, kap. 18: Geography)

Množství obdělávané půdy na jihu za 2. sv. války přes vyšší poptávku klesalo a sovětská okupační zóna tak měla k dispozici ještě menší obdělávanou plochu po okupaci, než jaký byl územní limit. V roce 1945 objem obdělávané půdy vzrostl o 17,5 % a v dalších letech ještě narůstal. (McCune, 2019, s. 132)

Bylo nutné provést pozemkovou reformu z ekonomických, ale hlavně i politických důvodů. Přes polovinu veškeré půdy vlastnila bohatá menšina obyvatel, která tvořila pouhých 3% populace. První reforma v zemědělství vešla v platnost na podzim 1946 a stejně jako na jihu se týkala výše nájmu. Ta se původně pohybovala mezi 50 až 70 % výnosu půdy. Sověti snížili její maximální výši na 30 %. Půda byla zabavena a přerozdělena mezi farmáře bez kompenzací původním vlastníkům a bez nutnosti za půdu platit. Z většiny rolníků se tak stali vlastníci, domácnost vlastnila průměrně asi 3 akry půdy a platila 25 % výtěžku na daních státu. (Choy, 2012, kap. 18: Land Reform; McCune, 2019, 133-136)

V roce 1949 začaly vznikat státní zemědělské podniky. Jejich hlavním cílem bylo ukázat farmářům s malými políčky výhody velkých modernizovaných farem s těžkou technikou. Vůdci komunistické strany stáli v čele propagace státních farem. Produkce

z farem však stále nebyla dostačující k nakrmení veškerého obyvatelstva. Za Korejské války byly farmy používány ke zvýšení produkce potravin pro armádu. Po válce se v rámci kolektivizace ještě více vyvinuly. (Choy, 2012, kap. 18: Collective Farms)

3.4 Průmysl

3.4.1 Před vznikem KLDK

Japonské síly z poloostrova odešly dobrovolně, přesto se sever potýkal s mnoha japonskými sabotážemi továrnách a dolech. Příčinou byl, oproti Američanům, poněkud násilnější vstup Rudé armády na území Koreje. Japonci před svým odchodem například zatopili dolové šachty³⁰ a některé významné továrny na železo a ocel poničili k nepoužití³¹. Sovětská okupační zóna se tedy nepotýkala pouze s nevyrovnanou strukturou průmyslu, ale i s faktickými škodami, které byly stávajícím továrnám způsobeny. Nákladné a namáhavé opravy po celý rok 1946 umožnily více než 800 továrnám znovu zahájit provoz³². Ve svém projevu v lednu 1947 Kim Ir-sen prohlásil, že práce na opravách továren probíhají dobře. (McCune, 2019, s. 138)

Stejně jako na jihu, většina klíčového průmyslu a jeho továren spadala do fungujícího výrobního cyklu Japonského císařství, takže pro výrobu často chyběly suroviny nebo odbytiště polotovarů a výrobků. Tyto suroviny však nebyly přetvářeny do výrobků, tato část cyklu se odehrávala jinde, takže severní část Koreje měla k dispozici dostatek surovin, ale žádné továrny na konečné produkty. (McCune, 2019, 138-139)

Během sovětské okupace byl zabaven veškerý japonský majetek v sovětské okupační zóně. Nejdříve veškeré továrny, doly a železniční a další komunikace spadaly pod sovětskou správu, ta je však rychle převedla pod Prozatímní lidové výbory. Při znárodnování průmyslu to později usnadnilo proces, protože přes 90 % továren a podniků patřilo původně Japoncům. Také veškeré železnice a komunikace patřily japonské vládě, takže jejich znárodnění nebyl žádný problém. Plánovaná ekonomika fungovala pod dohledem Sovětů během prvních dvou let okupace. Zaměřovala se především na zvýšení produktivity a zaměstnanosti, zvýšení produkce uhlí pro všechny továrny, vylepšení železnic a zvětšení a zlepšení farem. První dva roky bylo osobní vlastnictví, kvůli zvýšení produkce, podporováno. Jenže vláda kontrolovala veškeré dění v privátních továrnách a

³⁰ 64 dolů bylo kompletně zatopeno, 178 dolů bylo zatopeno v menší míře

³¹ 19 továren bylo naprosto zničeno a dalších 47 utrpělo velké poškození

³² Zpracování kovů, chemické továrny a doly

jakékoliv provinění proti přísným pravidlům vyústilo v pobyt za mřížemi. (Choy, 2012, kap. 18: Economic Planning)

Severokorejská ekonomika zaznamenala značné zlepšení v roce 1947, které silně souviselo s přísunem mnoha nových kvalifikovaných pracovníků vyškolených sovětskými technikami, opravou zničených továren a ekonomickým plánem pro rok 1947. Ten počítal s 90% nárůstem³³ průmyslové produkce oproti předchozímu roku. (McCune, 2019, s. 122, 140)

3.4.2 Období 1948 až 1950

Když byla v roce 1948 přijata nová ústava KLR, znárodnění majetku (podniků i zdrojů nerostných surovin) v ní bylo ustanoveno. Během krátkých ekonomických plánů (1947, 1948 a 1949-50) se KLR zaměřila především na zvýšení lokální produkce (potravin a uhlí) a vylepšení přepravy zboží. (Choy, 2012, kap. 18: Economic Planning)

I po více než dvou letech po rozdělení poloostrova byla stále vysoká poptávka po surovinách, výrobcích a potravinách produkovaných v jižní zóně a naopak. Od prosince 1947 byl umožněn menší obchod (bavlna z jihu, hnojiva ze severu) přes hranice mezi zónami, ale po volbách a vyhlášení republik byly hranice na podzim roku 1948 opět uzavřeny. (McCune, 2019, s. 166)

³³ Například produkce uhlí měla být dvojnásobná, produkce železné rudy pak dokonce trojnásobná oproti roku 1946. Také chemický průmysl měl expandovat, zejména opravou poničených továren.

Závěr

Období mezi koncem 2. světové války a Korejskou válkou je nezměrně fascinující. Soupeřící velmoci, které se snažily postavit silnou zemi podle svých vlastních představ na troskách japonské kolonie. Obě okupační zóny měly své problémy a oba okupanti svá řešení. Vliv, který kolonizace měla na poloostrov, nemusí být na první pohled zřejmý, území čelilo v následujících několika letech dalším výzám. Přesto se projevil v mnoha aspektech budoucího života a vývoje korejského života.

Korejský průmysl byl součástí mnohem většího výrobního cyklu celého Japonského císařství, takže ani to, co vyprodukoval nemohlo být použito, protože chyběly suroviny, součástky nebo odbytiště. Po osvobození bylo nutné průmysl v existujících odvětvích přeorientovat z válečné výroby a většinu věcí opravit. Továrny, železnice a další důležité stavby byly často v nepoužitelném stavu. Nicméně mnoho postupů, technologií a staveb bylo během období mezi válkami využito s plným potenciálem a větším zaměřením na blahobyt obyvatel poloostrova, namísto na nakrmění japonských válečných potřeb.

Přes veškeré problémy se obě okupační zóny vypořádaly se svou ekonomickou situací po svém a obě samostatné země v tom později pokračovaly. Korejská válka poloostrov zpustošila natolik, že posun, který během pěti let nastal, byl zanedbatelný, protože průmyslová infrastruktura byla opět zničena. Avšak oproti dopadům 2. sv. války, Korejci měli k dispozici techniky a osoby se zkušenostmi v různých činnostech.

Musíme se ptát, co by se stalo, kdyby poloostrov nikdy nebyl rozdělen nebo byl po ukončení poručnictví opět spojen. Kdyby USA a SSSR zvládly spolupracovat a poloostrov by mohl fungovat jako celek. Zdroje, které máme k dispozici naznačují, že by ekonomický vývoj mohl probíhat rychleji a hladčeji, protože spousta klíčových zařízení v Koreji byla, jen byla rozdělením od sebe odříznuta a nemohla tak správně fungovat.

Většina zdrojů se soustřeďuje zejména na japonskou kolonizaci nebo na Korejskou válku a období až po ní. Mezi čas, v němž vznikly dvě oddělené země je zajímavý svou pomíjivostí. Většina posunů a vylepšení byla zničena, avšak zkušenosti, které Korejci během těchto pěti let získali, byly uplatněny později a mohou být jedním z důvodů, proč obě Koreje jsou dnes tam, kde jsou.

Resumé

The aim of this thesis is to find out how the period of Japanese annexation influenced the next five years after liberation of the Korean Peninsula in 1945, because the period after Second World War and Korean War is usually discussed only as a prelude for Korean War. This thesis is mainly focused on the development in economic areas. The development and history during Japanese colonization between 1910 and 1945 is discussed in the first part of this thesis. Part two and three are focused on changes in economy in Southern and Northern occupation zones and newly created republics in that area, respectively. The historical and political context is provided for easier understanding of causes for certain changes and reforms.

Seznam zdrojů

AMSTRONG, Charles K. The Cultural Cold War in Korea, 1945-1950. *The Journal of Asian Studies*. 2003, **62**(1), 71-99 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: doi: 10.2307/3096136

BARRY, Mark P. The U.S. and the 1945 Division of Korea: Mismanaging the 'Big Decisions'. *International Journal on World Peace*. 2012, **29**(4), 37-59.

BURMEISTER, Larry L. Agricultural cooperative development and change: A window on South Korea's agrarian transformation. In: CHANG, Yun-shik a Steven Hugh LEE, ed. *Transformations in Twentieth Century Korea*. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2006, s. 66. ISBN 9780415546959.

CUMINGS, Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W. W. Norton & Company, 2005. ISBN 9780393347531.

Department of State. *Korea, 1945 to 1948: A Report on Political Developments and Economic Resources with Selected Documents*. 1948. Office of Public Affairs, 1948.

CHOY, Bong-youn. *Korea A History*. Clarendon: Tuttle Publishing, 2012. ISBN 9780804802499.

KIM, Jinwung. *A History of Korea: From "Land of the Morning Calm" to States in Conflict*. Bloomington: Indiana University Press, 2012. ISBN 0253000246.

KOO, Hagan. From Farm to Factory: Proletarianization in Korea. *American Sociological Review*. 1990, **55**(5), 669-681 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: doi:10.2307/2095863

KUZNETS, Paul W. Causes, consequences, relevance: Korea's industrialization. In: CHANG, Yun-shik a Steven Hugh LEE, ed. *Transformations in Twentieth Century Korea*. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2006, s. 92. ISBN 9780415546959.

MCCUNE, George M. *Korea Today*. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2019. ISBN 9780429603563.

NATIONAL FOREIGN ASSESSMENT CENTER (U.S.). *Korea, the Economic Race Between the North and the South*. Central Intelligence Agency, National Foreign Assessment Center, 1978.

SETH, Michael J. *A Brief History of Korea: Isolation, War, Despotism and Revival: The Fascinating Story of a Resilient But Divided People*. Clarendon: Tuttle Publishing, 2019. ISBN 9781462921119.

SHIN, Gi-Wook. Neither "sprouts" nor "offspring": The agrarian roots of Korean Capitalism. In: CHANG, Yun-shik a Steven Hugh LEE. *Transformations in Twentieth Century Korea*. Abingdon-on-Thames: Routledge, 2006, s. 41-42. ISBN 9780415546959.

TAI, Sung An. North Korea: From Dictatorship to Dynasty. *Asian Affairs*. 1977, **4**(3), 172-183.

TUDOR, Daniel. *Korea: The Impossible Country: South Korea's Amazing Rise from the Ashes: The Inside Story of an Economic, Political and Cultural Phenomenon*. Clarendon: Tuttle Publishing, 2012. ISBN 9781462910229.

The Annexation of Korea to Japan. *American Journal of International Law* [online]. 1910, **4**(4), 923–925 [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: doi:10.2307/2186806